

درس فارغ فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فیما یحرم علی الجنب

تاریخ: ۱۰ اسفند ۱۳۹۹

موضوع جزئی: امر اول، مس خط قرآن، اسم الله و...- امر دوم، دخول در مسجد النبی (ص) و مسجد الحرام

مصادف با: ۱۶ رجب ۱۴۴۲

جلسه: ۸۰

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهیرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

بحث در اموری بود که بر جنب حرام می‌باشند. عرض شد که امر اول، مس خط قرآن، اسم الله و سایر اسماء و صفات خاص خداوند است.

حکم مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه معصومین (ع)؛ با حالت جنابت

نظر مرحوم سید (ره) این است که بنا بر احتیاط، مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه معصومین (ع) نیز بر جنب حرام است. بعضی معتقدند که مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه معصومین (ع) به اسماء خداوند متعال ملحق می‌شوند و مس آنها با حالت جنابت حرام است، لکن دلیلی بر این الحاق نیست.

البته شاید بتوان به چند دلیل ذیل بر این الحاق استناد کرد؛

دلیل اول، شهرت فتوائیه است که بر حرمت مس اسماء انبیاء (ع) و اسماء ائمه معصومین (ع)؛ با حالت جنابت، اقامه شده است، لکن چون شهرت فتوائیه در نزد متأخرین از علما حجت نیست، نمی‌توان به آن استناد کرد.

دلیل دوم، اجماع است که از طرف ابن زهره مطرح شده است، اما عرض می‌شود که اجماع مذکور، اجماع منقول است و معتبر نیست، به خصوص اجماعاتی که از طرف ابن زهره نقل شده است چون چنین اجماعی کاشف از قول امام (ع) نیست.

دلیل سوم، این است که مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه (ع)؛ با حالت جنابت، خلاف تعظیم شعائر است. خداوند متعال فرموده است: «وَمَنْ يُعْظِمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ»^۱.

گفته شده است که نهایت چیزی که بتوان از آیه مذکور، استفاده کرد، استحباب ترک مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه (ع)؛ با حالت جنابت است لذا ترک مس این اسماء؛ با حالت جنابت واجب نیست تا گفته شود که مس آنها؛ با حالت جنابت حرام است چون تعظیم شعائر الهی مراتب متعددی دارد و الزاماً تعظیم به جمیع مراتبش واجب نیست چون اگر تعظیم به جمیع مراتبش واجب باشد نباید جایز باشد که شخص جنب از صحن شریف امام (ع) عبور کند یا دیوار آن را مس کند چون عبور از صحن یا مس دیوار آن خلاف تعظیم شعار است، در حالی که هیچ کس عبور جنب از صحن شریف یا مس دیوار صحن را خلاف تعظیم شعائر ندانسته است.

پس صحیح این است که گفته شود که مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه (ع)؛ با حالت جنابت حرام نیست، مگر اینکه مس این اسامی مستلزم هتک حرمت شود که در این صورت مس این اسامی حرام خواهد بود، لکن این حکم مختص به مس اسماء انبیاء (ع) و ائمه (ع) نیست، بلکه اگر شخص جنب اسماء علما و بندگان خدا را نیز به نیت هتک حرمت مس کند، کار حرام انجام داده است.

۱. «الحج»: ۳۲.

به نظر می‌رسد که احتیاطی که از جانب مرحوم سید (ره) مطرح شده است، درست است چون جایگاه انبیاء (ع) و ائمه (ع) اقتضا می‌کند که حریم آنها حفظ شود و مسی اسماء آنان با حالت جنابت، خواسته یا ناخواسته موجب هتک حرمت می‌شود.

الثانی: دخول مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) و ان کان بنحو المرور^۱.

به نظر مرحوم سید (ره)، دومین موردی که بر شخص جنب حرام است، دخول در مسجد النبی (ص) و مسجد الحرام است؛ هر چند که آن دخول به نحو عبور از این مساجد باشد.

تفاوت مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) با سایر مساجد در این است که مکث و توقف جنب در این دو مسجد، همانند مکث در سایر مساجد حرام است، لکن عبور جنب از سایر مساجد حرام نیست، ولی عبور جنب از مسجد الحرام و مسجد النبی (ص) حرام می‌باشد. این مسأله متسالم بین اصحاب است و گفته‌اند که روایاتی وارد شده‌اند که بر این حکم دلالت دارند که روایات ذیل از آن جمله‌اند؛

روایت اول: صحیحہ جمیل: عَنْ جَمِيلٍ؛ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ (ع) عَنِ الْجُنُبِ يَجْلِسُ فِي الْمَسَاجِدِ، قَالَ: «لَا وَ لَكِنْ يَمُرُّ فِيهَا كُلَّهَا إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ وَ الْمَسْجِدَ الرَّسُولِ (ص)»^۲.

روایت دوم: صحیحہ محمد بن مسلم: عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ؛ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ (ع) فِي حَدِيثٍ: «الْجُنُبُ وَالْحَائِضُ وَ يَدْخُلَانِ الْمَسْجِدَ مُجْتَازَيْنِ وَ لَا يَقْعُدَانِ فِيهِ وَ لَا يَقْرَبَانِ الْمَسْجِدَيْنِ الْحَرَمَيْنِ»^۳.

از این دو روایت استفاده می‌شود که مکث و توقف جنب در همه مساجد حرام است، ولی عبور او از سایر مساجد [غیر مسجد الحرام و مسجد النبی (ص)] اشکال ندارد، لکن عبور و گذشتن او از مسجد الحرام و مسجد النبی حرام است.

سؤال: اگر شخصی در یکی از دو مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) محتلم شد، وظیفه‌اش چیست؟

پاسخ: از روایت صحیحہ ابی حمزه استفاده می‌شود که باید تیمم کند و سپس از مسجد خارج شود و حق ندارد که با حالت جنابت

از مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) خارج شود، ولی خروج با حالت جنابت از سایر مساجد اشکالی ندارد؛

عَنْ أَبِي حَمَزَةَ؛ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ (ع): «إِذَا كَانَ الرَّجُلُ نَائِمًا فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَوْ الْمَسْجِدِ الرَّسُولِ (ص) فَاحْتَلَمَ فَأَصَابَتْهُ جَنَابَةٌ فَلْيَتَيَمَّمْ وَ لَا يَمُرَّ فِي الْمَسْجِدِ إِلَّا مُتَيَمِّمًا وَ لَا بَأْسَ أَنْ يَمُرَّ فِي سَائِرِ الْمَسَاجِدِ وَ لَا يَجْلِسَ فِي شَيْءٍ مِنَ الْمَسَاجِدِ»^۴.

بنابراین، ماندن در مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص)؛ با حالت جنابت یا عبور از این دو مسجد؛ با حالت جنابت جایز نیست، لکن نسبت به سایر مساجد، فقط توقف جنب در آن مساجد حرام است و عبور از سایر مساجد؛ با حالت جنابت اشکالی ندارد.

البته حکم به تیمم که در روایت صحیحہ مذکور به آن اشاره شده است، در صورتی است که خروج از مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) یا غسل کردن در این دو مسجد، زمان بیشتری از زمانی که برای تیمم صرف می‌کند، صرف کند که در این صورت، وظیفه شخص این است که تیمم کند و سپس از مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) که در آن قرار دارد، خارج شود و گر نه اگر زمانی که برای تیمم صرف می‌شود به اندازه زمانی باشد که برای خروج صرف می‌شود، مثل اینکه شخص در پشت درب مسجد باشد که با

۱. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج ۱، ص ۲۸۵.

۲. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، کتاب الطهارة، ج ۲، ابواب الجنابة، باب ۱۵، ص ۲۰۵، ح ۲.

۳. همان، ص ۲۰۹، ح ۱۷.

۴. همان، ص ۲۰۶، ح ۶.

یک قدم از مسجد خارج می‌شود، در این صورت وظیفه شخص این است که از مسجد الحرام یا مسجد النبی (ص) خارج شود و نیازی به تیمم کردن نیست، همچنین، اگر زمانی که شخص برای غسل کردن صرف می‌کند به اندازه زمانی باشد که برای تیمم صرف می‌شود و غسل کردن او موجب هتک حرمت مسجد یا تنجیس مسجد نشود، باید غسل کند.

«الحمد لله رب العالمین»